

**Erfgoedtijdschrift voor Borchtlombeek, O.L.V.-Lombeek, Pamel en Strijtem
Verschijnt 8 maal per jaar. Vijfde jaargang nr. 4 , Roosdaal, juni 2017**

Rausa

Erfgoedtijdschrift voor
Borchtlombeek, O.L.V.-
Lombeek, Pamel en Strij-
tem

Secretariaat en verant-
woordelijke uitgever:
Erfgoed Rausa, Varing 40,
1760 Pamel
www.rausa.be

Werkten mee aan dit
nummer: Raymond
Evenepoel, Jan De Mont,
Norbert Verbestel, Bart
Caulier, Karen Van
Schuerbeeck, FVR, Wiske
De Scepper

Eindredactie:
Kristien Hemeryckx en
Walter Evenepoel

Iedere auteur is verant-
woordelijk voor haar/zijn
bijdragen.

Je kan je gratis abonneren
op de digitale versie van
Rausa door een eenvoudig
bericht te sturen naar
erfgoed.rausa@gmail.com

Bankrelatie:
BE 97 8601 1557 2549

©
Zonder voorafgaande toestem-
ming van Erfgoed Rausa mag
niets uit deze uitgave worden
verveelvoudigd en/of openbaar
worden gemaakt door middel
van druk, fotokopie of op welke
andere wijze dan ook.

om te beginnen...

Rausa verschijnt in februari, maart, april, juni, augustus, september, november en december in digitale versie en op aanvraag in gedrukte versie. De digitale nummers zijn gratis. Wie een gedrukte versie wil, kan zich in december 2017 abonneren voor de volgende jaargang. **In de loop van het jaar worden geen nieuwe gedrukte abonnementen genoteerd.**

Wie zelf artikels wil schrijven of beeldmateriaal wil bezorgen is hartelijk welkom. De bijdragen graag inleveren een maand voor de datum van verschijnen.

Redactieadres:

Erfgoed Rausa, Varing 40, 1760 Pamel,
rausa@skynet.be, 054 32 33 64

Abonneeradres: erfgoed.rausa@gmail.com

Inhoud van dit nummer:

Blz. 2	Om te beginnen
Blz. 3	De steunpilaar van het geheugen
Blz. 4	Terugblik
Blz. 5	Rausa in actie
Blz. 7	De potrettrekker
Blz. 11	Sprekende beelden
Blz. 15	De meesters van het eeuwig ogenblik
Blz. 18	In memoriam
Blz. 19	Uitzonderlijk aanbod
Blz. 20	Hommage

Op de voorpagina: een zelfportret uit de reeks glasnegatieven, genomen door Victor Evenepoel, 'gerestaureerd' en bewerkt door Jan De Mont

de steunpilaar van het geheugen

En weer trokken de nevels weg uit haar sombere blik. Net als gisteren en eergisteren en alle dagen voordien, volstond het openplooiën van het album om pretlichtjes in haar ogen te toveren. Het zachtjes kraken van de verweerde lederen kaft, het ritselen van de flinterdunne schutbladen, het was een heilzaam ritueel, een eiland in een zee van wachten op het grote niets. Bij elke bladomslag was er de herkenning: hoe zij zichzelf weer zag in het kind van bijna een volle eeuw geleden, wat verderop de sterke, jonge vrouw die straalde in haar alledaags jongmoederschap, de plechtige communiciekies met een rijke-mensen decor op de achtergrond, het gekkebekken met de buren, stuk voor stuk al lang opgeslagen in het archief der overledenen. Met de beelden kwamen ook de woorden weer: "Kijk zie, ons Martha met 't konseir van de Doempers, en hier Tist van de champetter, weet ge wat die ons eens heeft gelapt, de sloeber?" Ja moeder, wij weten het. Je hebt het ons al zo vaak verteld. Maar zeg het nog een keer en morgen weer opnieuw, want steeds opnieuw roepen de foto's in hun waas van sepia bij jou de restanten op van wat je aan warme herinneringen hebt opgeslagen. En heel even, "voor een wijle" zou Gezelle hebben gezegd, vermoeden wij dat je een moment van puur geluk beleeft.

De foto's die zij verzamelde in dozen van sunlight-zeep of naarstig in precieuze albums kleefde, zijn tastbare relieken gewor-

den waarin moeders, verwanten, landschappen en gebeurtenissen worden meegenomen naar een betrekkelijke eeuwigheid, als unieke getuigen uit de pre-computeriaanse jaren. De fotografie is de steunpilaar van het geheugen.

Rausa rolt in deze editie de rode loper uit voor deze edele kunst. Vol bewondering voor de laatmiddeleeuwse schilders die met hun experimenten met de camera obscura, de weg hebben getoond aan Joseph Nicéphore Niépce en Louis Daguerre om in het begin van de negentiende eeuw de eerste fotografische procedés te ontwikkelen, richten wij onze focus op de eerste 'portrettrekkers' die in onze dorpen hun dorpsgenoten vereeuwigden. Met veel respect en dankbaarheid laten wij ook de knappe vaklui aan het woord die ons blad met hun unieke opnamen steeds opnieuw tot een hoger niveau weten te tillen.

Het wordt alweer een moeilijke oefening om uit de overvloed van beeld en woord een bloemlezing te maken, wetende dat in dit blad ook de nodige ruimte moet worden gemaakt om alle andere erfgoedweetjes te verkondigen. Hou deze Rausa dus maar binnen handbereik wanneer de zomer straks toch even een kwakkelmoment zou kennen.

WE

In een nummer waar de fotografie centraal staat, mogen we ook wat meer beelden tonen over twee evenementen waar Rausa een hoofdrol speelde: de erfgoeddag en de meiboomplanting...

Dankzij de perfecte samenwerking met de cultuurraad, de Fotografenvereniging Roosdaal en het personeel van het WZC-OLV, werd de erfgoeddag een ontroerende en tegelijk enthousiasmerende ervaring. De brochure, waar maanden interviews en nachten schrijfwerk aan voorafging en waar de fotografen een onschatbare bijdrage leverden, werd door alle aanwezigen als een kostbaar kleinood meegenomen. De tentoongestelde foto's vielen zo in de smaak dat de FVR meteen de opdracht kreeg om er nog een reeks bij te maken. Tijdens een vrolijk animatie-uurtje kreeg de zingende Rausa-secretaris, begeleid door een meesterlijke muzikant, Pierre Van Droogenbroeck, de vele aanwezigen moeiteloos aan het meezingen.

Een droevig detail: Guillaume Van Lierde, de vriendelijke man die de voorpagina sierde van onze brochure en die tijdens de namiddagvoorstelling nog een interview gaf, overleed de week na de erfgoeddag.

Onder een stralend lentezonnetje werd op 30 april de lente ingehaald op de traditionele **Meiboomplanting** van het Pajottenland. Op initiatief van Erfgoed Rausa en met de steun van de Roosdaalse Jeugd – en Cultuurraad werd dit prachtige ritueel nieuw leven ingeblazen. Om 9.30 uur trok een flinke delegatie de Grooten Bosch in om zich door Frie Vermeiren van Natuurpunt te laten rondleiden in dit prachtig stukje natuur. Er werden manden vol bloemen en kruiden geplukt die nadien op initiatie van Linda Van Huylenbroeck tot schitterende kransen werden gevlochten. Terwijl naarstige handen dit mooie werk verrichtten op het zonovergoten terras van GC Het Koetshuis werden vrolijk oude lenteliederen gekweeld. De sfeer zat er dus al van vroeg op de dag goed in.

Na de middag streden jonge dames en flinke kerels om de eer van meigravin en meikoning. In een ludieke, maar ook spannende strijd haalde Maaïke Demetser het bij de meisjes en Jasper Quinteyn bij de jongens. Koning Jasper koos Emma Swartenbroux als zijn meikoningin en Gravin Maaïke nam Sasja Wynants als haar meigraaf. Het waren vier prachtige jonge mensen die vervolgens voorgingen om in stoet de mei op te halen op de maat van de vrolijke deuntjes die fanfare De Eendracht uit Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek ten beste gaf.

Deze muzikanten werden nadien afgelost door volkse speelmannen uit heel het Pajottenland. Die speelden tijdens het planten van de mei ook de rituele meidans die door acht paren met kleurige linten werd gedanst. Toen dan ook nog de winter symbolisch werd verbrand was de lente echt ingehuldigd en volgde een gezellig meiboombal in open lucht. Na afloop speelde de folkgroep Suskewiet in het jeugdhuis nog een zeer gesmaakte sessie. Wij mogen gerust zijn: de lente werd in 2017 feestelijk ingehaald.

27 mei: **boekvoorstelling!**

Dat Erfgoed Rausa geen elitair wetenschappelijk gezelschap is, werd nog maar eens aangetoond met de publicatie van '75 jaar Denderzonen Pamel'. Het is een kleurrijk kijk- en leesboek geworden. Heroïsche prestaties en pijnlijke ontgoocheling, boeiende figuren, verrassende achtergronden, verzameld in 220 bladzijden.

Tijdens de feestelijke voorstelling in de lokalen van het Pamelse Proefcentrum was de eerste oplage meteen uitverkocht. Wie wil intekenen voor een exemplaar schrijft € 40 over op BE 97 8601 1557 2549 van Erfgoed Rausa. Je kan de publicatie ook verkrijgen op cd-ROM. Dan haal je de hele kroniek voor slechts € 5- in huis!

Rausa jrg.5, nr. 4 Blz. 6

3 juni: **stadswandeling Aalst.**

Het waren bevoorrechte getuigen die op de zonnige zaterdag in het kielzog van Bert Vanderstichelen de stad van Boon en Daens mochten verkennen. Genieten was het, van de meeslepende, verrassende verhalen en de heel aparte benadering waarmee de erudiete gids historische feiten in een onverwacht perspectief stelde. Wie er bij was, zal in het vervolg met heel andere ogen kijken naar gebouwen, pleintjes en straten. Het wat grauwe beeld van de industriestad aan de Dender werd immers bijgekleurd met merkwaardige feiten, evoluties en figuren. Bert Vanderstichelen is een klasse verteller, iemand die aantoont dat een geleide stadswandeling geen saaie aaneenschakeling hoeft te zijn van data en droge wetenschap, maar dat het evengoed kan beleefd worden als een openbarende, beklijvende en plezierige ontdekkingstocht.

De potrettentrekker

De meeste historici zijn het er over eens dat de fotografie echt op gang kwam vanaf 1850. Het was weliswaar nog altijd een omslachtig gedoe en het waren vooral de welgestelden die zich konden laten vereeuwigen. Maar toch experimenteerden mensen van divers pluimage met de nieuwe kunstvorm. Zo werd de beroemde schilder Henri Evenepoel (1872-1899, van Pajotse afkomst, maar werkend in Brussel en Parijs) een van de eersten om fotografie artistiek te benaderen. Voor de eerste 'Roosdaalse' fotograaf moeten we waarschijnlijk naar Ledeberg trekken waar juffrouw Julie Borginon (1841-1912), directrice van het meisjesspensionaat, experimenteerde met het nieuwe medium. Of het legende is of waarheid weten we niet, maar men zegt dat zij ooit een vergeefse poging ondernam om de Dikke van Pamel vast te leggen op de gevoelige plaat. Maar wie in deze dorpen allicht de echte vader van de fotografie mag worden genoemd, is Victoor van Poeljebes, alias Victoor de potrettentrekker of Evenepoel.

Wij hebben het voorrecht het verhaal van deze bijzondere man te horen vertellen door zijn zoon, Raymond, één van de medeoprichters en sterkhouders van onze erfgoedvereniging.

Raymond heeft de biografie van zijn vader keurig uitgeschreven in een lijvig proza-werk. Dat begint met een merkwaardige vaststelling: het Strijtemse doopregister vermeldt dat op 31 mei 1895 de pastoor in sierlijke letters neerschreef dat hij zonet Raoul Victor Marie Evenepoel had gedoopt. "Niets bijzonders" zou je zeggen, ware het niet dat de twaalfde spruit (uit een gezin van 17) de 'burgemeester-baron' en zijn echtgenote meekreeg als peter en meter! Raymond is er nog niet achter gekomen waar het bescheiden gezin deze eer aan te danken had.

"Over de jeugd van mijn vader kan ik weinig vertellen. Het is dan ook gissen hoe hij als jonge kerel werd aangesproken door de fotografie. Ik vermoed dat het iets te maken had met de echtgenoot van een oudere zus, François Bultreys, die in Gooik vermeld

stond als 'fotograaf'. Ik ben er overigens zeker van dat het mijn vader was die de foto heeft genomen op het huwelijk van zus Adeline en haar François, vermits hij de enige van de familie is die niet op de foto staat. Misschien heeft mijn vader daar wel de liefde opgedaan voor de fotografie. Feit is dat het hem nadien nooit meer heeft los gelaten."

Victor vond de liefde in Pamel, hij trouwde er in 1927 met Celesta Van Vreckem. Het jonge paar vestigde zich in de Kamstraat (nu 'Lange Kamstraat'). Victor moet een bezige bij zijn geweest want op zijn pas werden verschillende beroepen vermeld: naast fotograaf was hij ook landbouwer, werkman en agent van verzekeringen! Raymond heeft ook hieraan vele boeiende bladzijden gewijd, maar we focussen voor deze rubriek uiteraard op de fotografie.

"Omdat ik vanaf mijn prille jeugd mijn vader al eens mocht helpen bij het ontwikkelen van foto's, ging het mij ook steeds meer interesseren."

Omdat het me allemaal zo fascineerde, herinner ik me nog precies hoe al zijn attributen eruit zagen. Het allerbelangrijkste was uiteraard zijn 'portrettenmachien'. Het was inderdaad zo'n log apparaat waaraan achteraan een grote zwarte doek was bevestigd, een doek waaronder de fotograaf verdween om de lens scherp te stellen en de foto te nemen. Het apparaat stond gemonteerd op een houten 'driepikkel'.

Dan waren er 'de plakken'. Dat waren glazen platen, bedekt met een emulsie die reageerde op de belichting via de lens. De plakken moesten achteraf worden ontwikkeld in een bad met een speciale vloeistof waarbij de negatieven tot stand kwamen. Om die negatieven dan om te zetten tot een echte foto was er (duur) fotopapier nodig dat na belichting in een ander bad terecht kwam, waarna het magische moment kwam waarop de foto op het blad verscheen.

Al die werkzaamheden van het ontwikkelen gebeurden in het donker en daarom had mijn vader ook een 'portrettenkamertje'. Deze kleine ruimte naast de woonkamer was het heiligdom van mijn vader. Hier mocht niemand onaangekondigd binnenkomen! Wanneer hij aan het werk was, zou het kleinste straaltje licht dat kon binnen glippen immers zijn werk reddeloos vernietigen. Enkel een klein, flauw rood lichtje was toegelaten.

Men moet zich niet te veel voorstellen van deze donkere kamer. Er stond een grote tafel met daarop een bakje met een deurtje, een soort altaar met een tabernakel erop. In het deurtje van het 'tabernakel' was een rood glas geplaatst. Langs de binnenkant was het bakje beplakt met wit papier en achterin was een lamp geplaatst.

Vrienden op bezoek aan de Kamstraat: v.l.n.r. staand: Magda Van Dijck, Mia Van Dijck, Celesta Van Vreckem (echtgenote van Victor), mevr. Van Dijck, Jan Van Dijck, Robert Evenepoel.
Zittend: Hugo Van Dijck, Raymond, Herman en Victor Evenepoel.
Let op de 'fond', opgehangen aan de huisgevel.

Langs de buitenzijde was het beplakt met zwart papier om alle reten dicht te maken en om zeker geen licht door te laten . Verder stonden op die tafel links en rechts allerlei kastjes waarin onbelichte platen en papier naast allerlei producten waren gerangschikt.

Wanneer de foto's waren ontwikkeld, hadden de glasplaten eigenlijk geen nut meer, maar toch werden ze niet weggegooid. Wanneer de stapel echter te groot werd, werden ze netjes in een gistbakje geplaatst en ergens weggezet. Als er eens werd opgeruimd, verhuisden die bakjes dan naar buiten, ergens onder een afdak waardoor ze soms nat warden. Daardoor werd de emulsielaag week en trad onvermijdelijk beschadiging op. Toch werden de platen niet weggegooid want het glas kon nog voor van alles dienen. Ofwel werd de glazen plaat afgeweekt, al de emulsie er af gekrabbd en het glas kon dienen voor een kadertje . Ook kon het dienen om in stukjes te breken om hout af te schrapen.

Tot de attributen behoorden ook de 'fonds'. Dat waren grote rollen lijnwaad van meer dan twee meter hoog en zeker even breed. Daarop waren taferelen geschilderd die dienden als achtergrond bij de foto's. Zo leek het alsof die gewone Strijtemse of Parmelse mensen in een luxueuze trappenhall stonden of bij de ingang van een mooie sier-tuin.

Al die attributen zijn lange tijd bewaard gebleven, maar er schiet nu spijtig genoeg niets meer van over. Alleen, zo'n oud bakje vol glasplaten heb ik op een bepaald ogenblik toch in veiligheid gebracht. Zonder dat ik echt wist wat ik ermee zou aanvangen, heb ik het toch gekoesterd en telkens ik verhuisde, heb ik het tegen beter weten in meegenomen. Vandaag ben ik bijzonder blij over deze beslissing, het is namelijk deze verzameling negatieven die we dankzij de nieuwe technieken hebben kunnen restaureren.

Vader Victor ging ook op verplaatsing fotograferen, bij mensen thuis, op bruiloften of andere feestelijkheden, een processie of een optredende fanfare. We hebben ook verschillende foto's van overleden kindjes gevonden tussen de oude opnamen.

Ik was nog maar een kleine dreumes, maar toch is dat beeld me bijgebleven van mijn vader die met zijn fiets volgestouwd 'op reportage' ging. Op 'het stoeltje' stond het portrettenmachien, goed ingepakt in een bruine jute tas met riempjes, aan de zijkant van de fiets zijn 'fond' opgerold op een stok van zeker twee meter lang en dan nog zijn houten driepikkel. Of hij met zo'n overladen fiets ook nog kon rijden durf ik betwijfelen.

Het hoogtepunt van vaders fotografische activiteiten situeerde zich half jaren dertig. Daarna brak de oorlog uit en hadden de mensen wel andere behoeften dan zich te laten fotograferen. Toch bewaarde hij nog wat reserve aan "gerief". Ik herinner mij dat hij op het einde van de oorlog zijn schoonbroer François Bultreys (studio Bultreys uit Edingen) nog heeft kunnen helpen aan ontwikkelingsproducten.

Na de oorlog moest iedereen een 'nieuwe pasport' hebben en dus ook een nieuwe foto. De fotograaf het kortste bij was in Ninove. De oudere mensen die niet zo gemakkelijk meer per fiets naar Ninove konden rijden, zaten met een probleem. Omdat mijn vader toch ook voor zijn gezin een nieuwe foto moest maken, en omdat zoveel burens en vroegere klanten aandrongen, is hij dan opnieuw in gang geschoten met pasfoto's maken. Ik herinner mij nog zeer goed dat het toen bij ons een echte bedrijvigheid was. Vader had wel nog wat kleine glazen platen voor pasfoto's maar op zo'n toeloop was hij zeker niet voorzien. Nog nieuwe platen kopen zag hij niet zitten. Snugger als hij was, had hij een systeem ontwikkeld om vier foto's op één plaat te zetten. In mijn verzameling oude negatieven zitten verschillende van deze pasfoto's en hebben we overigens al heel wat mensen kunnen herkennen die zich toen moeten hebben aangediend in de Kamstraat". (zie foto bovenaan deze bladzijde)

Raymond haalt nog herinneringen op aan de vele uren die hij met zijn vader doorbracht in de donkere kamer, toen die hem inwijdde in de techniek van het belichten, fixeren en alle andere werkmethoden en hoe hij, samen met de kennis, ook de microbe opdeed van de liefde voor de fotografie. Hij vertelt ook hoe de snelle technische evolutie de gedrevenheid om ermee door te gaan bij zijn vader deed afnemen.

Vandaag is Raymond nog de trotse bezitter van het oude 'portrettenmachien', een prachtig mahoniehouten apparaat, compleet met draagtas en zwarte doek. En natuurlijk zijn er de oude glasplaten met enkele honderden foto's die dorpsgenoten van vele decennia geleden weer tot leven brengen. Jan De Mont heeft al ontelbare uren gespendeerd aan het restaureren van deze unieke beelden. Daarbij valt op dat Victor Evenepoel niet zomaar wat kiekjes maakte, maar dat hij indringende portretten maakte waarvan vaak tragiek en soms zelfs een zekere mystiek uitgaat. Een bewijs te meer dat fotografie echt wel een volwaardige kunstvorm is.

Het statige zelfportret van Victor Evenepoel

Sprekende beelden

In een nummer dat gewijd is aan fotografie moeten we uiteraard , meer nog dan anders, de beelden laten spreken. Wij doken in ons prentenarchief en diepten er enkele interessante exemplaren uit. Enkele heel oude, vreemde, ontroerende of grappige foto's, voorzien van een summiere uitleg. Wanneer iemand wat meer weet te vertellen over deze prenten, dan zullen wij de uitleg met dankbaarheid aanvaarden!

In 1912 brandde de Laddershoekmolen af in Borchtlombeek, of zoals hij op deze postkaart wordt omschreven: "Overblijfsel van den verbranden molen 'Het Stampkot' te Borgt-Lombeek". Foto-graaf onbekend.

Een wat mysterieuze foto die in onze verzameling is terechtgekomen. De enige informatie die wij erover hebben is dat de fotograaf Renders heet en dat hij bij de foto vermeldde: "Rest watermolen Borchtlombeek, 1910". Waarschijnlijk is het de beek die bovenstaande molen deed draaien.

Jammer dat we de naam niet kennen van de fotograaf die deze prachtige jubileumfoto maakte. Het had een schilderij kunnen zijn van iemand van de Latemse school. De zachtmoedige blik van Petrus Van den Nest en Celestine Segers die haar man na vijftig jaar nog stevig bij de arm houdt... wie hierdoor niet wordt geroerd, is een harde! (Het echtpaar woonde in Kattem).

Dit vrolijke kiekje kregen we van Huberte Lauwaert. Onder de deftige baadsters ongetwijfeld een aantal leden van deze Strijtemse familie. Waar de foto genomen is en wie het apparaat bediende weten we niet. Wél het jaartal 1929!

In Ternat bracht fotograaf Schalliee regelmatig mooie foto's prentkaarten uit. Merkwaardig is dat hij zichzelf niet aandient als fotograaf, maar als schilder (peintre). Deze kaart dateert van de eeuwwisseling (1900 -1905) toen A. Barbier burgemeester was. Het is de herberg van de burger-vader die hier afgebeeld is. Blijkbaar had de man ook een bloeiende houthandel.

Één van de belangrijkste etablissementen van Strijtem was ongetwijfeld de herberg van de familie De Backer aan de Lostraat. Dichter Bert Decorte vond hier zijn echtgenote (Delphine De Backer). Hij zal misschien ook deze groep plezante 'bolders' aan het werk hebben gezien. We kregen de foto van Raymond Evenepoel. Was zijn vader de fotograaf?

Werk aan de winkel voor de Lombekenaars: wie herkent hier nog verre verwanten en wie kan zich herinneren wanneer en door wie deze knappe muzikanten werden gefotografeerd?

Dankzij Erich Segers kunnen wij de personen die deze vrolijke foto (begin 1900) bevolken grotendeels identificeren. (V.l.n.r.)staand: Edward Segers, naast hem met de baard: echtgenoot van Mina. Zittend: schoonbroer van Mina, Eleonora Paridaens, Carolus Ludovicus Segers (van Soetj), Mina Paridaens.

De meesters van het eeuwig ogenblik

Dat de doorsnee burger er met de jaren toch flink wat op vooruit is gegaan, kun je onder andere ook aflezen aan de fotoalbums, huwelijksreportages en vakantiekiekjes. Dat het niet altijd artistiek verantwoorde plaatjes waren, zal het nageslacht misschien niet meteen hebben opgemerkt. Toch zijn er altijd mensen geweest die, net als Victor Evenepoel, getracht hebben om van een foto ook een beetje een kunstwerk te maken. Denken we maar aan de massa prenten die Jef Minner in de jaren dertig en veertig maakte, aan de reportages die 'meester' Cornel Evenepoel samenstelde, of dichterbij vandaag, Herman De Brael en Ghislain Van den Eede die als echte 'beeldchroniquers' hun omgeving vastlegden op foto en filmband. Of de spectaculaire foto's die architect Cyriel Van den Houwe vanuit de Roosdaalse kerktorens nam of nog hogerop, Robert Vanderschueren die regelmatig vanuit een sportvliegtuig zijn dorp in vogelperspectief vereeuwigde. Maar ook vandaag mogen we ons zalig prijzen met uitgesproken fotografisch talent. Het is meer dan op zijn plaats dat we in dit themanummer twee gepassioneerde fotografen een woordje uitleg laten geven: Jan De Mont en Norbert Verbestel.

Hoewel de ene uit Ninove komt en de andere uit Aalst kwam aangedreven, hebben zij, omdat ze beiden zoveel merkwaardige hoekjes door hun lens hebben geobserveerd, een veel grotere kennis van deze gemeente verworven dan Jan van Lombeek of Marie van Strijtem die vaak geen oog meer hebben voor de vertrouwde schoonheid rondom zich.

Norbert Verbestel (°1952) was zijn hele carrière actief in de computerwereld. En die 'wereld' mag letterlijk worden genomen, zo werkte hij ooit twintig maanden in de Verenigde Staten. Van een collega die heel actief met fotografie bezig was, heeft Norbert het virus opgedaan en het duurde niet lang of ook bij hem was er de drang om altijd beter en mooier werk af te leveren. Die motivatie groeide nog toen hij zich aansloot bij de Ninoofse fotoclub 'FOCUS' waar Norbert deelnam aan de jaarlijkse tentoonstelling en zelfs in het bestuur belandde. Tegelijk was hij ook actief bij de Natuurfotografen van het Pajottenland.

Op een bepaald ogenblik werd bij Focus toch heel erg de nadruk gelegd op digitale fotobewerking. Bij de natuurfotografen was er dan weer een verstarring op het gebied van de strikte benadering. Zo was een uil op een betonnen paal geen goede foto omdat die paal geen natuurlijk element is. Die twee elementen brachten Norbert op het idee om in zijn eigen gemeente (*Norbert woont in het paradijselijke uiteinde van de Piezelstraat, midden in het wilde broedgebied van de Pamelse Meersen*) een nieuwe vereniging op te richten waar de klemtoon zou liggen op de zuivere fotografie. Met Ivo De Maeseneer vond hij de geschikte compagnon om de Fotografenvereniging Roosdaal op te richten.

"Wij hebben nu een groep van negentien fotografen en we willen niet meer uitbreiden. Omdat we met een beperkte groep zijn, is het altijd prettig vergaderen. Je hebt ook meer tijd om mekaars werk te leren kennen en alle onderwerpen aan bod te laten komen. Op een bepaald ogenblik is er de samenwerking gekomen met Rausa. Regelmatig trekken we er met onze ploeg op uit om rond een opgegeven thema foto's te gaan maken. Dat we op die manier een groter publiek bereiken is voor ons beslist een stimulans. We hebben ook onze jaarlijkse tentoonstelling. De vorige jaren liep die samen met de boekenbeurs van het Davidsfonds, maar vanaf dit jaar staan we volledig op eigen benen met een tentoonstelling in de parochiezaal van Kattem (4 en 5 nov.)."

Een andere prettige samenwerking hebben we met de plaatselijke bibliotheek. Wij zorgen om de twee maand voor negen nieuwe foto's om het interieur van 'de bib' te decoreren".

De gedrevenheid zit er bij Norbert duidelijk in om altijd maar beter te worden. Hij volgt nu al enkele jaren de cursus fotografie aan het PTI in Ninove, waar hij in de klas terecht kwam van onze andere medewerker, Jan De Mont.

Bij Jan De Mont (°1949) is de liefde voor de fotografie genetisch doorgegeven. Zijn grootvader en vader waren verwoede 'portrettrekkers'. Er worden in het familiearchief foto's bewaard uit de periode rond 1840, het allerprilste begin van de fotografie! Jan kan zijn kinderen foto's tonen van alle voorouders tot zijn betovergrootmoeder toe.

"Ik werd zeker door mijn vader heel erg gemotiveerd. Terwijl andere jongens een misaal en een paternoster kregen voor hun plechtige communie, kreeg ik een fotoapparaat! Toen er een studierichting moest gekozen worden, wou ik heel graag voor fotografie kiezen, kok was een andere optie. Maar geen van beide werd goedgekeurd door de familie. Ik ben uiteindelijk tandtechnicus geworden, maar de passie voor de fotografie kon niet verdrongen worden. Dat is nog intenser geworden sinds ik met de cursus in Ninove ben begonnen. Het is daar dat ik inderdaad Norbert ontmoette en we kunnen bijzonder goed met elkaar opschieten. Zo'n opleiding brengt je ontegensprekelijk op een hoger niveau.

Ik heb overigens ook altijd veel aandacht gehad voor de wetenschappelijke, historische en technische kant van de zaak. Sinds het digitale tijdperk is aangebroken zijn er ook een aantal praktische voordelen bijgekomen. Vroeger moest je onder andere beschikken over een donkere kamer, verboden terrein voor de huisgenoten. Je was ook bezig met producten die niet door iedereen in de omgeving werden geapprecieerd. Vandaag heb je daarentegen bij wijze van spreken met een hoek van de keukentafel genoeg ruimte om goed te kunnen werken".

In de loop van het gesprek gaat het bij mij af en toe duizelen als ik Jan en Norbert met geestdrift hoor praten over Photoshop, fotoanalyse, claire-obscure, rembrandtfotografie, 'cadrage' en andere technische termen. Maar dan halen ze er enkele voorbeelden bij en zie wat een prachtige beelden deze twee kunstenaars weten op te roepen. Als ik dat woord laat vallen gaan ze meteen relativeren. Hun bescheidenheid siert hen, maar wanneer ik de foto's herbekijk die we de voorbije jaren van hen mochten publiceren, dan hebben die voor mij een uitgesproken artistieke waarde.

Neem nu die bijna vergane foto van Johannes Van Havermaet, gezeten op de kar voor zijn erf aan de Koestraat, naast hem zijn schoonzoon Henri Souffriau, de teugels in de hand. Wanneer de vraag gesteld wordt hoe je in 's hemelsnaam aan dergelijke 'restauratie' begint, komt Jan echt op dreef...

"Dat is eigenlijk een beeld 'clonen'. Je moet elke vierkante millimeter herstellen, elk detail bewerken. Je moet letterlijk duizenden keer klikken, verschuiven, een kleur gaan halen een element ontlenen uit een andere foto en heel vaak ook herbeginnen. Je haalt uiteraard wat informatie uit de foto zelf, maar tegelijk moet je ook essentiële zaken weten over het object. Dat is voor mij een groot voordeel dat ik altijd in alles ben geïnteresseerd geweest en dat ik veel zaken gewoon in mijn geheugen heb opgeslagen. Als ik die kar zie, dan weet ik hoe die rem werkte, hoe dat mest geurde en in welke kleur een schuurpoort over het algemeen werd geschilderd. Voor het werk dat ik doe voor Rausa is dit van ontzettend groot belang".

We bekijken ook de talrijke afdrucken die Jan maakte van de beschadigde glasnegatieven van Victor Evenepoel.

Het is onwaarschijnlijk hoe knap onze huisfotograaf deze beelden heeft hersteld.

Jan is zelf misschien nog het gelukkigst van al met het resultaat, omdat hij zo deze foto's, waar hij een buitengewone bewondering voor heeft, kon redden van de ondergang. Ook Norbert heeft een uitgesproken appreciatie voor het werk van zijn collega die met het geduld van een monnik aan zijn miniaturen werkt:

"Veur azoe iet te kunnen, moet ge nen echte goeje 'foesjeleir' zijn" besluit hij in zijn sappigste Aalsters...

Het is mooi om zien, dat respect voor elkaars werk. Beiden hebben zich immers opgewerkt tot scherpe observators, alert om op de juiste fractie van een seconde af te drukken en meesterlijk in het zorgzaam vastleggen van dat wondere moment, het ultieme, eeuwige ogenblik.

De gemeente verloor op een paar weken twee merkwaardige figuren die nauwelijks 200m van elkaar woonden: Jef Bulté en Maurice Van de Velde.

Met Maurice hadden we een tijdje geleden een heel lang gesprek over 'zijn' en 'het' leven. In ons winternummer brengen wij de samenvatting van dit interview.

Maurice Van de Velde (1931-2017)

Jef Bulté (1935-2017)

De 23ste juni van 1935 was een warme zomerdag. In Pamel werd die dag Jef Bulté geboren en misschien is het wel de warmte van zijn geboortedag die hij zijn hele leven in zich heeft mee gedragen. Jef was een innemende persoonlijkheid, energiek en creatief. In 1953 richtte hij samen met Herman Van Houtem, Florent en Raymond Evenepoel de Chiro op. Jef was ook een knappe student en hij werd een van de onbetwistbare iconen van het lerarenkorps van het H. Kruiscollege in Denderleeuw. Wanneer je met zijn oud-leerlingen spreekt, heeft men het over een wijze, enthousiasmerende man die zijn grote liefde voor taal en geschiedenis kon overbrengen met een kwinkslag. Die zin voor humor demonstreerde Jef ook als gewaardeerd causeur. Hij had de gave om met de ernst van een academicus een publiek bij de neus te nemen en grappen te verzinnen die even hilarisch als subtiel waren.

Misschien moeten we er nog eens zijn bundel op naslaan die hij in 1999 uitbracht bij het Davidsfonds: 'Jef Bulté vertelt'. We zullen nooit weten hoeveel pareltjes Jef ons nog zou hebben geschonken, mocht hij niet zo'n tegenslag hebben gehad met zijn gezondheid.

De humor moest wijken voor weemoed. Ook al zat die misschien al een beetje te sluimeren toen hij de eerder genoemde bundel besloot met dit vers:

TIJD

Tijd domineert het al.
We gaan eraan ten onder.
Je zegt: ik heb geen tijd.
De tijd grijpt jou.
Tijd is herinnering,
die uit je kruipt bij het vuur.
Tijd, eens vriend in jonge jaren,
werd vijand achteraf.
Tijd heeft je leven opgebrand,
tijd heeft je gemerkt, gekneed, gekneusd.
Tijd staat nooit stil.
Ook niet na je dood.
Ik ril.

Zaterdag 3 juni en 5 augustus, 10 tot 11.30 uur,
erfgoedkelder GC Het Koetshuis

Hommage aan Victor

Het maandelijks 'opendeurmoment' van Erfgoed Rausa staat dit keer in het teken van de fotografie. Het is een exclusieve projectie van schitterende foto's van Victor Evenepoel (1895 – 1964). Zijn zoon Raymond bewaarde glasnegatieven van een kleine eeuw oud, Jan De Mont bewerkte de (vaak erg beschadigde) platen en kwam tot de vaststelling dat de collectie een ware schat aan indringende portretten bevatte met vaak psychologisch geladen fotografische getuigenissen. Herhaling op 5 augustus.

